

GINTER DZIERŻON
UKSW Warszawa

Kontrowersje doktrynalne

wokół natury poszczególnych aktów administracyjnych

(kan. 35–93 KPK)

1. Kontrowersje terminologiczne – 2. Norma a akt poszczególny – 3. Poszczególny akt administracyjny aktem prawnym – 4. Poszczególny akt administracyjny aktem władzy wykonawczej – 5. Adresat aktu – 6. Forma aktu administracyjnego

Termin „Poszczególny akt administracyjny” nie występował w Kodeksie z 1917 r. W zbiorze tym pojęcie *actus administrativus* pojawiło się tylko jeden raz – w kan. 1520 § 3 CIC¹. Nieco odmienna sytuacja ma miejsce w Kodeksie Jana Pawła II z 1983 r. Prawodawca bowiem tytuł IV księgi *Normy ogólne* określił mianem *Poszczególne akt administracyjne* (kan. 35–93 KPK)². W kan. 1732 KPK natomiast uznał dekrety za najbardziej charakterystyczną kategorię aktów w obszarze poszczególnych aktów administracyjnych³.

W nowym Kodeksie nie zdefiniowano poszczególnych aktów administracyjnych⁴. Nawiązując do rzymskiej zasady, w myśl której w prawie definicja jest niebezpieczna, zrezygnowano w trakcie prac kodyfikacyjnych z zamierzenia wpro-

---

¹ *Codex Iuris Canonici Pii X Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritatae promulgatus*, Typis Polyglotis Vaticanis 1933; H. SOCHA, *Allgemeine Normen*, w: K. LÜDICKE (red.), *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, t. I, Essen 1985, *Einführung vor 35*.

² *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984 (dalej: KPK).

³ Por. E. LABANDEIRA, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, Milano 1994, s. 304.

⁴ Por. T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, St. Ottilien 1997, s. 4.

wadzenia takiej definicji ze względu na wieloaspektowość problemu⁵. Oznacza to zatem, że doktrynie pozostawiono zdefiniowanie tego prawnego terminu.

J. Miras zdefiniował ten akt jako szczególny akt prawny, regulowany specyficznie prawem, za pomocą którego kościelna władza wykonawcza podejmuje decyzje w zakresie swych kompetencji w przypadkach konkretnych⁶.

W niektórych komentarzach można spotkać dwa rodzaje definicji aktu, o którym mowa: w sensie szerokim oraz w sensie ścisłym. W znaczeniu szerszym takim aktem jest jakikolwiek akt publicznej władzy administracyjnej wywołujący określone skutki prawne; w znaczeniu ścisłym zaś idzie o akt woli publicznej władzy administracyjnej wiążący się z realizacją jej misji, adresowany do poszczególnych osób bądź wspólnot w przypadkach szczególnych i konkretnych⁷.

1. Kontrowersje terminologiczne

W doktrynie współczesnej występują dyskusje wiążące się z wątpliwościami natury terminologicznej. Niektórzy kanoniści pytają: Czy dookreślenie „poszczególny” (*singularis*) we właściwy sposób oddaje naturę kategorii aktów będących przedmiotem zainteresowania w tym opracowaniu?

Rozpoczynając analizę tej kwestii należy zauważyć, iż w *Słowniku łacińsko-polskim* opracowanym przez A. Jougana wskazuje się, że jednym z desygnatów łacińskiego terminu *singularis* jest „pojedynczy”⁸. J. Sondel w *Słowniku łacińsko-polskim dla prawników i historyków* w odniesieniu do tego słowa wymienił jeszcze takie znaczenia, jak: „dotyczący jednego przypadku” oraz „odosobniony”⁹. W *Małym słowniku języka polskiego* zaś mówi się o takich znaczeniach pojęcia „poszczególny”: „każdy z osobna”, „pojedynczo rozpatrywany”, a także „oddzielny”¹⁰. Zdaniem kanonistów, przytoczone desygnaty nie do końca oddają naturę dekretów, nakazów i reskryptów wchodzących w skład poszczególnych aktów administracyjnych (kan. 35 KPK). Stąd też problem adekwatności pojęcia „poszczególny”

⁵ Por. PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, *Acta Commissionis de Matrimonio*, „Communicationes” 17 (1985), s. 43–45; T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, s. 5.

⁶ Por. J. MIRAS, *Acto administrativo*, w: J. OTADUY, A. VIANA, J. SEDANO (red.), *Diccionario general de Derecho Canónico*, t. I, Pamplona 2012, s. 157–162, tu s. 157.

⁷ Por. F. D’OSTILIO, *Il diritto amministrativo della Chiesa*, Città del Vaticano 1996, s. 295.

⁸ Por. A. JOUGAN, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 629.

⁹ Por. J. SONDEL, *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków 1997, s. 885.

¹⁰ Por. S. SKORUPSKI, H. ANDERSKA, Z. ŁEMPICKA (red.), *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa 1969, s. 611.

w odniesieniu do kategorii aktów określonych w kan. 35 KPK stanowi przedmiot zainteresowania wielu komentatorów. W ich przekonaniu, bardziej odpowiednim w tym wypadku byłoby operowanie pojęciem „akty konkretne”.

Nie ulega wątpliwości, że prawodawca wprowadzając tytuł IV, poświęcony poszczególnym aktom administracyjnym, chciał odróżnić tę kategorię aktów od aktów o charakterze generalnym, o których traktują tytuły I i III księgi *Normy ogólne*. W tym kontekście za niedorzeczne należy uznać poglądy niektórych autorów twierdzących, że różnica pomiędzy aktami generalnymi i aktami poszczególnymi ma jedynie charakter klasyfikacyjny (S. Gherro, J. Herranz)¹¹. A. Interguglielmi uznał taki sposób podejścia za redukcyjny¹².

Jak już zasygnalizowano, we współczesnej kanonistyce feruje się tezę, że w tym wypadku idzie o akty konkretne¹³. Taki sposób rozumienia został przyjęty z prawa świeckiego¹⁴. Podejście do problematyki poszczególnego aktu administracyjnego, z aspektu o którym mowa w tym passusie artykułu, wiąże się z odniesieniem do przedmiotu aktu. Rozważając ten problem T. Amann trafnie zauważył, że przedmiot tego aktu określają przymiotniki „administracyjny” i „poszczególne”¹⁵. Według E. Labandeiry, specyfika poszczególnych aktów administracyjnych jest ściśle związana ze skutecznością konkretną tych aktów (kan. 36 § 2, kan. 48, kan. 49, kan. 52, kan. 59 KPK)¹⁶. Jak pisze wspomniany T. Amann, idzie bowiem o decyzję bezpośrednią lub pośrednią kościelnego organu administracyjnego w obszarze prawa publicznego Kościoła w odniesieniu do przypadku konkretnego¹⁷. Obiekt zainteresowania więc kompetentnej władzy stanowią konkretne przypadki¹⁸. Wyjaśniając tę kwestię J. Miras stwierdził, iż w tym przypadku nie chodzi o normę generalną i abstrakcyjną, suponującą zmianę porządku prawnego; akt administracyjny bowiem adresowany do jednej osoby lub grupy osób wiąże się ze skutecznością konkretną odnoszącą się do określonej sytuacji. Zgodnie z założeniami systemowymi, nie może być on rozciągany na inne przy-

¹¹ Por. A. INTERGUGLIELMI, *I decreti singolari nell'esercizio della potestà amministrativa della Chiesa particolare*, Città del Vaticano 2012, s. 129.

¹² *Tamże*.

¹³ Por. J. KRUKOWSKI, *Tytuł IV. Konkretny akty administracyjne*, w: TENZE (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Poznań 2003, s. 94–95, tu s. 95.

¹⁴ E. LABANDEIRA, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, s. 304.

¹⁵ T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, s. 6.

¹⁶ E. LABANDEIRA, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, s. 304.

¹⁷ T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, s. 9.

¹⁸ *Tamże*, s. 6.

padki (kan. 35 § 2 KPK)¹⁹. Według H. Sochy, tego typu akt tworzy, konkretyzuje, zmienia, wyjaśnia i chroni w konkretnym przypadku lub w wielu ściśle określonych sytuacjach prawa i/lub obowiązki wiernych²⁰. W jego opinii, przymiotnik „poszczególony” wiąże się z faktem, że akt władzy administracyjnej nie odnosi się do bliżej nieokreślonych przypadków, lecz do określonego przypadku (przypadków)²¹. W przeciwieństwie do aktów o charakterze generalnym (ustawa, zwyczaj, ogólny dekret wykonawczy, instrukcja) chodzi o akt, który ma konkretnego adresata²², jakimi w tym wypadku są pojedyncze osoby lub grupy osób²³.

2. Norma a akt poszczególny

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że zróżnicowanie zachodzące pomiędzy aktem normatywnym a aktem poszczególnym tylko na pozór jest łatwo dostrzegalne; z aspektu teoretycznoprawnego natomiast niesie ono ze sobą wiele trudności²⁴. Podejmując to niełatwe zagadnienie, kanoniści rozpatrują je z różnych aspektów.

Jedni twierdzą, że zasadnicza różnica pomiędzy normą a aktem poszczególnym polega na tym, iż pierwsze z nich odnoszą się do adresatów o charakterze ogólnym i nieokreślonym, drugie natomiast są skierowane do adresatów określonych²⁵. Tego poglądu nie podziela E. Labandeira twierdząc, że w obszarze poszczególnych aktów administracyjnych można spotkać się z takimi przypadkami, w których akty te są adresowane do bliżej nieokreślonych adresatów. Taka sytuacja może mieć miejsce np. w przypadku rozporządzeń dotyczących czasu letniego czy też turnusów wakacyjnych²⁶.

---

¹⁹ POŁ. J. MIRAS, *De actibus administrativis singularis. Introducci3n*, w: A. MARZOA, J. MIRAS, R. RODRIGUEZ-OCAÑA (red.), *Comentario exeg3tico al C3digo de Derecho Can3nico*, t. I, Pamplona 1996, s. 498–502, tu s. 501; J.T. MARTIN DE AGAR, *Introducci3n al Derecho Can3nico*, Madrid 2002, s. 37.

²⁰ H. SOCHA, *Allgemeine Normen, Einf3hrung vor 35*, n. 1.

²¹ *Tamże*.

²² POŁ. P. LOMBARDIA, *Commento al can. 35 CIC*, w: J. ARRIETA (red.), *Codice di Diritto Canonico e le leggi complementari*, Roma 2007, s. 96–97, tu s. 96.

²³ POŁ. V. DE PAOLIS, A. D’AURIA, *Le norme generali di Diritto Canonico. Commento al Codice di Diritto Canonico*, Roma 2008, s. 199.

²⁴ POŁ. E. LABANDEIRA, *Distinzione tra norma e atto singolare nel diritto amministrativo*, w: J. OTADUY (red.), *Lezioni di Diritto Canonico. Parte generale*, Venezia 2010, s. 36–37, tu s. 36.

²⁵ POŁ. P. LOMBARDIA, *Lecciones de Derecho Can3nico*, Madrid 1984, s. 156.

²⁶ E. LABANDEIRA, *Distinzione tra norma e atto singolare*, s. 37.

Zdaniem P. Lombardii, dyferencja pomiędzy tymi aktami nie jest kwantytatywna, lecz kwalitatywna. Wynika ona ze sposobu odniesienia do adresata²⁷. Podgląd ten podziela J. Krukowski utrzymując, iż „akty ogólne różnią się od aktów konkretnych sposobem oznaczenia adresatów i faktów, w jakich następuje ich zastosowanie”²⁸.

Inni kanoniści rozróżniają pomiędzy aktami porządku, jakimi są akty generalne, oraz aktami porządkującymi, jakimi są akty administracyjne. Utrzymują oni, iż te ostatnie są aplikacją tych pierwszych. Do tych poglądów, podobnie jak do poprzednio ferowanych opinii, negatywnie ustosunkował się E. Labandeira. Uważa on, iż jedne i drugie akty mogą być zarówno aktami porządku, jak i aktami porządkującymi²⁹. Rozwijając tę myśl należy dodać, iż akty poszczególne z reguły pozostają w ścisłym związku z aktami generalnymi; nie w każdym przypadku jednak tak jest. Na poparcie tej tezy można przywołać rozwiązania dotyczące przywilejów. Reskrypty te bowiem są wydawane zarówno przeciw prawu, jak i obok prawa³⁰.

3. Poszczególny akt administracyjny aktem prawnym

3.1. Specyfika poszczególnego aktu administracyjnego jako aktu prawnego

W doktrynie nie ma wątpliwości co do tego, że poszczególne akty administracyjne są specyficznymi aktami prawnymi. Zgodnie bowiem z założeniami generalnej teorii aktu prawnego, akt prawny jest „aktem woli wyrażonym w sferze zewnętrznej zmierzającym do wywołania skutków prawnych określonych przez prawodawcę”³¹. Specyfika poszczególnego aktu administracyjnego natomiast polega na tym, iż jest to akt prawny dyspozytywny, skierowany na wywołanie określonych skutków prawnych. Takie ujęcie koncepcyjne wyklucza akty deklaratywne oraz akty proceduralne³². P.V. Pinto określił te akty jako akty prawne, poprzez które administracja kościelna podejmuje bezpośrednio decyzje w przypadkach konkretnych, mając na

²⁷ P. LOMBARDIA, *Lecciones de Derecho Canónico*, s. 157.

²⁸ J. KRUKOWSKI, *Tytuł IV*, s. 95.

²⁹ E. LABANDEIRA, *Distinzione tra norma e atto singolare*, s. 37.

³⁰ J. MIRAS, *De actibus administrativis singularis*, s. 501.

³¹ Zob. G. DZIERŻON, *Akt prawny*, w: B. HOLYST, R. HAUSER, G. LESZCZYŃSKI (red.), *Wielka encyklopedia prawa*, t. II, Warszawa 2014, s. 15–16, tu s. 15.

³² J. MIRAS, *De actibus administrativis singularis*, s. 500; T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, s. 14.

uwadze dobro wspólne, za które jest odpowiedzialna przed Bogiem i społecznością Kościoła, ze skutecznością prawną ograniczoną do tych przypadków³³.

3.2. Jednostronny akty prawny

Poszczególne akty administracyjne są aktami prawnymi jednostronnymi. Wydawane są one bowiem przez kompetentną władzę³⁴. Analizując tę kwestię należy spostrzec, że w obszarze norm dotyczących tej kategorii aktów znajdują się wprawdzie reskrypty, które z natury rzeczy zakładają wniesienie przez kogoś prośby, komponent ten jednak nie jest elementem istotnym aktu. Ustawodawca bowiem nie wyklucza możliwości wydania reskryptów z „własnej inicjatywy” (*motu proprio*) (kan. 38, 63 § 1 KPK)³⁵. Co więcej, za tezę przyjętą w tym passusie przemawia także kolejne rozwiązanie, w którym zakłada się, że reskrypt może być także wydany bez przyzwolenia zainteresowanego (kan. 61 KPK)³⁶.

4. Poszczególny akt administracyjny aktem władzy wykonawczej

4.1. Niekoherentność rozwiązań systemowych

Z treści kan. 35 KPK wynika, że poszczególne akty administracyjne są aktami władzy wykonawczej. W przytoczonej normie zawarto jednak zastrzeżenie odnoszące się do przywilejów, które z reguły, jak stwierdza prawodawca, są wydawane przez prawodawców (kan. 76 § 1 KPK). W analizie tej kwestii nie można jednak pominąć faktu, że w doktrynie występują poważne wątpliwości, czy faktycznie akty te są aktami władzy ustawodawczej. Niektórzy kanoniści mając na uwadze trójpodział władzy, który w kanonicznym porządku prawnym koncentruje się w jednym autorytecie różniają pomiędzy aktami prawodawczymi tej władzy oraz aktami ustawodawcy, które w obszarze aktów administracyjnych są wydawane mocą władzy wykonawczej³⁷.

³³ Por. P.V. PINTO, *Diritto amministrativo canonico*, Bologna 2006, s. 197.

³⁴ J. MIRAS, *De actibus administrativis singularis*, s. 500.

³⁵ Por. G. DZIERŻON, *Controversie relative alla definizione legale del rescritto (can. 59 § 1 CIC)*, w: J. WROCEŃSKI, M. STOKŁOSA (red.), *La funzione amministrativa nell'ordinamento canonico*, Warszawa 2012, s. 807–814.

³⁶ J. MIRAS, *De actibus administrativis singularis*, s. 501.

³⁷ Szerzej na ten temat zob. G. DZIERŻON, *Kontrowersje wokół definicji legalnej przywileju zawartej w kan. 76 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego*, „Annales Canonici” 7 (2011), s. 101–112; A. BERNARDEZ CANTÓN, *Parte general de Derecho Canónico*, Madrid 2001, s. 137.

Przekonują więc oni, iż przywileje są wprowadzane przez ustawodawców, ale mocą władzy wykonawczej.

4.2. Poszczególne akty administracyjne a inne akty władzy wykonawczej

Jak już wiadomo, poszczególne akty administracyjne są aktami władzy wykonawczej (kan. 35 KPK). Poszczególony charakter tych aktów wyrażający się w konkretności różni je od innych aktów tej władzy. Władza ta bowiem w kanonicznym porządku prawnym jest także uprawniona do wydania aktów o charakterze generalnym, takich jak: dekrety ogólne (kan. 29–30 KPK), ogólne dekrety wykonawcze (kan. 31–33), czy też instrukcje (kan. 34 KPK)³⁸.

Dyferencja pomiędzy aktami generalnymi a aktami poszczególnymi wyraża się w tym, że te ostatnie nie są promulgowane; w odniesieniu zaś do pierwszych prawodawca wymaga notyfikacji.

5. Adresat aktu

Adresatami poszczególnych aktów administracyjnych są katolicy, tzn. wierni ochrzczeni w Kościele katolickim lub do niego przyjęci (kan. 11 KPK). Z reguły tego typu decyzje nie są skierowane do akatolików, gdyż nie podlegają one ustawodawstwu kościelnemu. T. Amann twierdzi, iż w niektórych przypadkach na sposób analogiczny akty kościelne mogą stać się dla nich wiążące³⁹. Nie można zgodzić się z tą opinią. W kanonicznym porządku bowiem akatolicy mogą podejmować czynności o charakterze mieszanym. Przykładem takich działań może być zawieranie małżeństw mieszanych (kan. 1124–1129 KPK). W tym przypadku osoby o takim statusie podlegają realnie jurysdykcji prawodawcy kościelnego, a więc i aktom administracyjnym wydawanym przez władzę kościelną.

6. Forma aktu administracyjnego

Poszczególony akt administracyjny jest aktem formalnym. Z reguły tego typu akty są wydawane w formie pisemnej. W kan. 37 KPK stwierdzono, iż powinien

³⁸ A. INTERGUGLIELMI, *I decreti singolari nell'esercizio della potestà amministrativa*, 12, s. 128; A. ALVAREZ, *Atto amministrativo singolare*, w: C. CORAL SLAVADOR, V. DE PAOLIS, G. GHIRLANDA (red.), *Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, Cinisello Balsamo 1993, s. 64–65, tu s. 65.

³⁹ T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, s. 29.

być on wydany na piśmie. Wymóg ten został powtórzony w kan. 51 KPK w odniesieniu do dekretów. W definicji legalnej reskryptów natomiast prawodawca skonstatował, iż ta kategoria aktów ma również charakter pisemny (kan. 59 § 1 KPK)⁴⁰. Analizując te zapisy należy podkreślić, iż nie mają one charakteru ustawy unieważniającej. Oznacza to zatem, iż wymóg pisemności nie jest traktowany jako warunek bezwzględnie wymagany. Rozwiązania bowiem systemu kanonicznego dopuszczają również skuteczność prawną na mocy decyzji ustnej. Taka ewentualność została ujęta w kan. 59 § 2 KPK w odniesieniu do prawnych zezwoleń. Ustawodawca nie wyklucza również możliwości notyfikacji dekretów w formie ustnej (kan. 55 KPK). Przy tym należy dodać, iż wskazane zasady nie dotyczą aktów kurii diecezjalnej, te bowiem do ważności powinny być wydane na piśmie (kan. 474 KPK).

*

Wydawanie aktów administracyjnych w kanonicznym porządku prawnym pozostaje w ścisłym związku z dobrem Kościoła pojmowanego jako *communio*⁴¹. W tej kategorii eklezjologicznej bowiem akt ten znajduje swoją legitymizację⁴². Skierowanie zaś do ściśle określonych adresatów należy wiązać z naczelnym pryncypium systemu kanonicznego, w myśl którego „zbawienie człowieka najwyższym prawem”, wyrażonego w sposób szczególny w kan. 1752 KPK⁴³. Wynika to z faktu, iż administrowanie Kościołem powinno być wpisane w dobro publiczne wspólnoty i wiązać się z przesłaniem, jakim jest zbawienie człowieka⁴⁴. W tym przypadku idzie bowiem o realizację dobra wspólnego w poszczególnym przypadku⁴⁵.

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż w kanonicznym porządku prawnym poszczególne akty administracyjne posiadają swą specyfikę. Taki charakter generuje wiele kontrowersji doktrynalnych dotyczących natury aktu. W opracowaniu tym wykazano, iż poszczególne akty administracyjne są specyficznymi aktami prawnymi odbiegającymi mechanizmami funkcjonowania od założeń generalnej teo-

⁴⁰ *Tamże*, s. 31–32; G. DZIERŻON, *Controversie relative alla definizione legale del rescritto*, s. 812–813.

⁴¹ Szerzej na ten temat zob. W. KASPER, *Kościół katolicki. Istota, rzeczywistość, posłannictwo*, tłum. G. Rawski, Kraków 2014, s. 118–155.

⁴² T. AMANN, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, s. 20.

⁴³ *Tamże*.

⁴⁴ *Tamże*, s. 21.

⁴⁵ *Tamże*, s. 22.

rii aktu prawnego. Mają one charakter dyspozytywny, skierowany na wywołanie określonych skutków prawnych.

Biorąc pod uwagę definicję legalną reskryptu (kan. 59 § 1 KPK) można by dojść do przekonania, iż ta postać poszczególnego aktu administracyjnego jest aktem prawnym dwustronnym, gdyż w zapisie tego kanonu jest mowa o wniesieniu przez kogoś prośby. Tak jednak nie jest, gdyż w rozwiązaniach systemowych przyzwala się na wydanie tego typu aktów z własnej inicjatywy (kan. 38, 63 § 1 KPK). Stąd też w kanonistyce wskazuje się, iż akty, które są przedmiotem zainteresowania w tym opracowaniu, są aktami prawnymi jednostronnymi; nie są one bowiem aktami proszącego, ale aktami władzy kościelnej podejmującej decyzję.

W kanonistyce współczesnej toczy się również dyskusja wiążąca się z kwestiami terminologicznymi. Wielu autorów stoi na stanowisku, że tytuł IV księgi *Norm Ogólnych – Poszczególne akty administracyjne* nie jest adekwatny do natury aktów, o których traktuje prawodawca w tej części księgi I Kodeksu. Biorąc pod uwagę aspekt przedmiotowy poruszanego problemu skłaniają się oni ku tezie, iż bardziej odpowiednim terminem w tym przypadku jest pojęcie „akt konkretny”. W opracowaniu tym jednak dowiedziono, iż taki sposób podejścia do analizowanego zagadnienia nie do końca rozwiązuje powstały problem. Zwykle bowiem zwolennicy poglądu, który przytoczono, argumentują, iż przesłanka konkretności odróżnia ten akt od aktów o charakterze generalnym. Nie wszyscy kanoniści jednak podzielają ten pogląd. Niektórzy z nich wskazują, iż poszczególne akty administracyjne, podobnie jak akty o charakterze generalnym, mogą być również skierowane do bliżej nieokreślonych adresatów.

Wśród komentatorów toczy się też dyskusja, której przedmiotem jest problem władzy kompetentnej do wydania tego typu aktów. Polemika w tym wypadku jest w pełni zasadna, ponieważ kan. 76 § 1 KPK, dotyczący przywilejów, stanowi, że akty te z reguły są wydawane przez ustawodawców. Zapis ten należy traktować jako wyjątek od reguły generalnej, w myśl której poszczególne akty administracyjne są wydawane mocą władzy wykonawczej (kan. 35 KPK). Niektórzy autorzy nie podzielają tego poglądu. Biorąc pod uwagę z jednej strony to pryncypium, z drugiej zaś strony nawiązując do założenia systemowego, zgodnie z którym w kanonicznym porządku prawnym trójpodział władzy koncentruje się w jednej osobie, uważają oni, iż akty poszczególne są wydawane przez ustawodawcę, ale mocą władzy wykonawczej.

Wśród kanonistów nie występuje także zgodność opinii w kwestii możliwości bycia przez akatolika adresatem aktu. Większość z nich uważa, iż staje się to możliwe w przypadku podjęcia przez osobę o takim statusie tzw. aktów mieszanych. Tego typu rozwiązanie systemowe znajduje umocowanie w jurysdykcji pośredniej władzy kościelnej.

Z dokonanych analiz wynika, iż w Kodeksie występują także niejednorodne zapisy co do formy aktu. Prawodawca dopuszcza bowiem, pod pewnymi warunkami, skuteczność zarówno formy pisemnej, jak i ustnej. Wydaje się, że te elastyczne rozwiązania wynikają z faktu, iż wierni będący adresatami tych aktów mogą się znaleźć w różnych uwarunkowaniach, uniemożliwiających spełnienie wymogu co do pisemności.

Reasumując: poszczególny akt administracyjny jest unilateralnym aktem konkretnym wydawanym przez władzę wykonawczą w formie zarówno pisemnej, jak i ustnej.

*

Streszczenie: Artykuł omawia kontrowersje dotyczące kategorii poszczególnych aktów administracyjnych, o których jest mowa w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. Autor ukazuje, że w kanonicznym porządku prawnym poszczególne akty administracyjne posiadają swą specyfikę. Taki charakter generuje wiele kontrowersji doktrynalnych dotyczących natury aktu. W artykule tym wykazano, iż poszczególne akty administracyjne są specyficznymi aktami prawnymi, odbiegającymi mechanizmami funkcjonowania od założeń generalnej teorii aktu prawnego. Mają one charakter dyspozytywny, skierowany na wywołanie określonych skutków prawnych. W Kodeksie występują niejednorodne zapisy co do formy aktu. Prawodawca dopuszcza, pod pewnymi warunkami, skuteczność zarówno formy pisemnej, jak i ustnej. Poszczególny akt administracyjny jest unilateralnym aktem konkretnym wydawanym przez władzę wykonawczą w formie zarówno pisemnej, jak i ustnej.

Słowa kluczowe: poszczególny akt administracyjny, prawo kanoniczne, prawodawca kościelny.

Abstract: *The doctrinal controversies concerning the nature of particular administrative acts in the Code of Canon Law (can. 35–93).* The author of the article discusses the controversies arising around the category of particular administrative acts present in the Code of 1983. He proves that the ongoing dispute results mainly from the specificity of the nature of these acts. The inconsistency in opinions of various authors concerning the question of terminology, the specificity of particular administrative acts such as legal acts, the problem of the nature of the power making proper decisions as well as the question of the addressee of an act and its written nature. According to the author, particular administrative acts are unilateral definite acts issued by an executive power in both written and spoken form.

Keywords: particular administrative acts, canon law, ecclesial legislator.